

Bartłomiej Łuć

Uniwersytet Łódzki
Wydział Nauk Geograficznych
Instytut Geografii Miast i Turyzmu
bartlomiej.luc@op.pl

FUNKCJONOWANIE WIELKICH OBIEKTÓW SPORTOWO-REKREACYJNYCH W PRZESTRZENI TURYSTYCZNEJ POLSKICH MIAST – WYBRANE PRZYKŁADY

Streszczenie: Ze względu na systematycznie rosnącą liczbę wydarzeń sportowych i innych wydarzeń kulturalnych w polskich miastach jest budowanych coraz więcej wielkich obiektów sportowo-rekreacyjnych. Są to zarówno stadiony piłkarskie, jak i hale widowiskowo-sportowe. Ich obecność uwiadcza się znacząco w przestrzeni turystycznej miast. Celem artykułu jest określenie roli i znaczenia wielkich obiektów sportowo-rekreacyjnych w przestrzeni turystycznej polskich miast. Zaprezentowano dane opracowane przez administrację poszczególnych obiektów oraz władze miejskie. Dokonano też klasyfikacji obiektów ze względu na różnorodne czynniki.

Słowa kluczowe: obiekt sportowo-rekreacyjny, przestrzeń turystyczna, wydarzenia, turystyka miejska.

JEL Classification: L83, Z32.

Wprowadzenie

W ostatnich kilkunastu latach w wielu polskich miastach jest zauważalny dynamiczny rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w szczególności hal widowiskowo-sportowych i stadionów piłkarskich. Tego rodzaju obiekty są miejscem organizacji wielu wydarzeń o charakterze sportowym i kulturowym. W wielu przypadkach impulsem, który doprowadził do ich budowy, była organizacja dużych imprez sportowych. Przykładem są chociażby stadiony powstałe przy okazji organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA

Euro 2012 w Warszawie, Gdańsku i we Wrocławiu. Wiele obiektów funkcjonuje już od wielu lat i systematycznie są one dostosowywane do potrzeb organizacji współczesnych wydarzeń, np. hala Spodek w Katowicach [Cieślakowski, Kantyka, 2014, s. 147-148]. Funkcjonowanie takich obiektów w pewnym stopniu zwiększa atrakcyjność turystyczną poszczególnych miast. Wydarzenia organizowane na ich terenie stanowią główny motyw przyjazdu wielu turystów. Niekiedy obiekty te stają się swoistego rodzaju atrakcją turystyczną.

Niniejszy artykuł stanowi próbę określenia, jaką rolę w przestrzeni turystycznej polskich miast pełnią wielkie obiekty sportowo-rekreacyjne. Ponadto dokonano tu również klasyfikacji obiektów ze względu na liczbę i specyfikę zorganizowanych w latach 2011-2019 wydarzeń. W rozważaniach tych wzięto pod uwagę największe pod względem liczby miejsc siedzących hale widowiskowo-sportowe oraz stadiony sportowe. Spośród hal przeanalizowano te, których pojemność wynosi więcej niż 10 tys. miejsc, zaś spośród stadionów wybrano te o pojemności przekraczającej 40 tys. miejsc. Jako główną metodę badawczą zastosowano kwerendę literatury i analizę dostępnych materiałów źródłowych opublikowanych przez międzynarodowe i ogólnopolskie organizacje sportowe, władze miejskie oraz podmioty odpowiedzialne za zarządzanie i funkcjonowanie analizowanych obiektów.

1. Kluczowe kategorie badawcze i związane z nimi pojęcia pokrewne

Podobnego rodzaju zagadnienia poruszyło już wcześniej wielu badaczy z Polski i z zagranicy. A. Kowalczyk [2005, s. 186] podkreślił, że wydarzenia organizowane w obiektach sportowych przyczyniają się do kształtowania nowych form turystyki miejskiej, np. turystyki eventowej i turystyki sportowej. M.W. Kozak [2010, s. 48-49] przeanalizował zaś różne wymiary organizacji imprez sportowych, w tym wymiar związany z turystyką i ruchem turystycznym. Z kolei zdaniem J. Fourie i M. Santana-Gallego [2011, s. 1365] wydarzenia organizowane w obiektach sportowych generują przyjazd wielu turystów, jednak nie zawsze ma to swoje odzwierciedlenie w przypadku korzyści finansowych dla miast. Według J. Berbeki [2013, s. 10-11] obiekty sportowo-rekreacyjne są najprostszym elementem sportowym w przestrzeni miejskiej i mogą być fundamentem kształtowania się stref rekreacyjnych i sportowych. L. Chong-Ki, J.W. Mjelde i J. Younghyun Kwon [2014, s. 168] pokazali natomiast, w jakim stopniu organizacja Expo 2012 wpłynęła na ruch turystyczny w okolicach koreańskiego Yesou. Nowoczesność i funkcjonalność obiektów sportowych w polskich miastach po-

twierdził w swoich rozważaniach K. Cieślukowski [2017, s. 349]. Zaznaczył on, że takie obiekty i odbywające się w nich wydarzenia mogą stanowić nowe produkty turystyczne miast.

Z opisywaną problematyką wiąże się ściśle pojęcie obiektu sportowego. Zgodnie z definicją zamieszczoną w *Małej encyklopedii sportu* [1987, s. 210] jest to samodzielny i zwarty zespół urządzeń terenowych i budynków przeznaczonych do celów sportowych. Kolejne ważne pojęcie to przestrzeń turystyczna. Według B. Włodarczyka [2009, s. 7] jest ona częścią przestrzeni geograficznej, w której występuje zjawisko ruchu turystycznego. Istotne dla artykułu okazało się także pojęcie turystyki miejskiej. A. Kowalczyk [2005, s. 37] stwierdził, że są to wszelkie formy turystyki możliwe do realizowania w przestrzeniach miejskich. Kolejne pojęcia są związane z konkretnymi rodzajami turystyki miejskiej. Zdaniem B. Iwana [2017, s. 58] turystyka eventowa to udział turystów w konkretnych wydarzeniach skłaniających do przeżyć społecznych, kulturowych i rekreacyjnych. Turystyka sportowa z kolei to wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania w celu uczestnictwa w aktywności fizycznej, oglądania widowisk sportowych lub zwiedzania miejsc związanych ze sportem [Gibson, 1998, s. 155-179]. Ostatnim z pojęć jest turystyka biznesowa polegająca na podróżowaniu w celach służbowych poza swoim zwykłym otoczeniem [Nawrocka, 2013, s. 76].

Wszystkie omówione pozycje literatury w znacznym stopniu ułatwiły autorowi zredagowanie niniejszego artykułu. Pokazały również, że treści związane z funkcjonowaniem obiektów sportowo-rekreacyjnych w przestrzeni turystycznej miast i z turystyką sportową w ciągu ostatnich lat były analizowane przez wielu autorów zarówno z Polski, jak i z zagranicy.

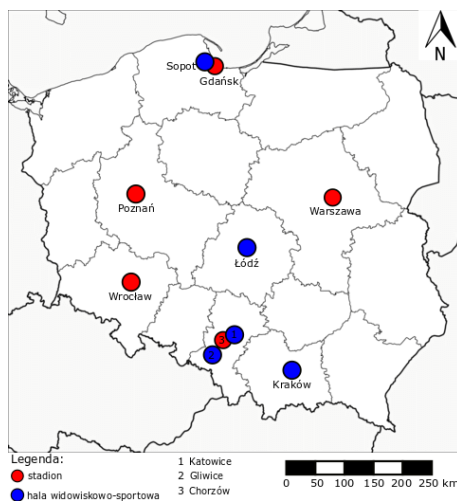
2. Największe obiekty sportowo-rekreacyjne w Polsce

W ostatnich latach w wielu polskich miastach, zarówno wojewódzkich, jak i powiatowych, powstaje coraz więcej nowoczesnych obiektów sportowo-rekreacyjnych. Na potrzeby niniejszego artykułu pod uwagę wzięto tylko te największe (tabela 1). W większości przypadków obiekty te wybudowano w ciągu ostatnich 10 lat. Największym impulsem do ich powstania była organizacja przez Polskę Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012 i kilku innych dużych imprez sportowych. Kilka z nich, takie jak np. Stadion Śląski w Chorzowie czy katowicka hala Spodek, poddano gruntownej modernizacji. Obiekty te są zlokalizowane w największych polskich miastach, jednak ich duże skupienie jest widoczne w konurbacji górnośląskiej i w samym Trójmieście (rys. 1).

Tabela 1. Największe obiekty sportowo-rekreacyjne w Polsce

Lp.	Nazwa obiektu	Lokalizacja	Rok powstania	Pojemność (liczba miejsc siedzących)
Stadiony piłkarskie				
1.	Stadion PGE Narodowy	Warszawa	2012	58 500
2.	Stadion Śląski	Chorzów	1956 (przebudowany w latach 2009-2018)	55 211
3.	Stadion Miejski	Wrocław	2011	42 771
4.	Stadion Energa	Gdańsk	2011	43 615
5.	Stadion Miejski	Poznań	1980 (przebudowany w latach 2008-2010)	41 344
Hale widowiskowo-sportowe				
1.	Tauron Arena	Kraków	2014	15 030
2.	Arena Gliwice	Gliwice	2018	13 384
3.	Atlas Arena	Łódź	2009	12 109
4.	Ergo Arena	Gdańsk/Sopot	2010	11 100
5.	Spodek	Katowice	1971 (przebudowany w latach 2008-2009)	11 016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Duże hale widowiskowo-sportowe...* [2016, s. 10-19] oraz [www 11].

Rys. 1. Położenie największych polskich obiektów sportowo-rekreacyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [www 15].

Spośród stadionów największą pojemność posiada Stadion Narodowy w Warszawie oraz gruntownie przebudowany niedawno Stadion Śląski w Chorzowie. Konstrukcja i sposób zagospodarowania tych stadionów sprawiają, że mogą być one areną dla wielu innych wydarzeń poza meczami piłkarskimi. Z tego powodu odbywają się tam często rozgrywki sportowe związane z innymi dyscyplinami bądź też wydarzenia pozasportowe, takie jak koncerty muzyczne.

Budowa Stadionu Narodowego była związana głównie z organizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. Jego dużym atutem jest zasuwany dach, dzięki czemu może być on użytkowany bez względu na panujące warunki atmosferyczne. W 2013 roku stadion ten był najpopularniejszym miejscem w Polsce. Przyciągnął on wtedy łącznie około 1,3 mln odwiedzających [www 6]. Do tej pory wydarzeniem o najwyższej randze były Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej Mężczyzn UEFA Euro 2012. Na Stadionie Narodowym odbyło się łącznie 5 meczów, w tym mecze reprezentacji Polski i spotkanie półfinałowe. Poza tym zorganizowano na nim mecze otwarcia siatkarskich Mistrzostw Świata Mężczyzn 2014 oraz Mistrzostw Europy Mężczyzn 2017. Ponadto odbyło się tu wiele koncertów muzycznych, m.in. zespołów Lady Pank czy Boney M.

Kolejnym obiektem jest Stadion Śląski w Chorzowie. W przeszłości odbyło się tu m.in. wiele legendarnych meczów piłkarskiej reprezentacji Polski. Niedawno przechodził on gruntowną renowację, dzięki czemu dziś jest jedną z najnowocześniejszych sportowych aren w Polsce. Posiada również bieżnię lekkoatletyczną i pełne wyposażenie do wszystkich konkurencji lekkoatletycznych [www 13]. Kompleks stadionu poza głównym obiektem obejmuje także boiska treningowe, korty tenisowe, siłownię, liczne sale sportowe, restaurację oraz hotel posiadający 70 miejsc noclegowych.

Nieco mniejszym, choć równie efektownym obiektem jest Stadion Miejski we Wrocławiu. Podobnie jak Stadion Narodowy w Warszawie, powstał on przy okazji organizacji Euro 2012. Pod względem infrastruktury jest to typowy stadion piłkarski, jednak są tu też organizowane koncerty muzyczne i imprezy miejskie [www 14]. Na co dzień swoje mecze w piłkarskiej ekstraklasie rozgrywa tu drużyna Śląska Wrocław.

Bardzo podobnie wygląda wykorzystanie stadionu Energa w Gdańsku otwartego w 2011 roku. Odbyły się tutaj 4 mecze w ramach Euro 2012. Obecnie swoje mecze rozgrywa tu piłkarska drużyna Lechii Gdańsk. Poza meczami piłkarskim odbywa się tam wiele innego rodzaju wydarzeń, m.in. ze względu na funkcjonowanie tzw. Fun Areny [www 10].

Ostatnim z analizowanych stadionów jest Stadion Miejski w Poznaniu. Był on jedynym stadionem, którego przy okazji Euro 2012 nie budowano od podstaw. Jest własnością władz miejskich. Poza meczami piłkarskimi odbywają się tu również koncerty muzyczne czy też różnego rodzaju uroczystości miejskie [www 12].

W przypadku największych polskich hal widowiskowo-sportowych ze względu na swoją pojemność główną rolę odgrywa hala Tauron Arena w Krakowie. Jest to obiekt otwarty w 2014 roku mogący pomieścić na trybunach ponad 15 tys. widzów [www 16]. Od tego czasu odbyła się tu większość międzynarodowych imprez sportowych organizowanych przez Polskę, jak również liczne koncerty muzyczne i inne wydarzenia kulturalne. Hala spełnia międzynarodowe wymagania dotyczące organizacji imprez w ramach 18 dyscyplin sportowych. Właścicielem obiektu jest aktualnie miasto Kraków.

Na tle innych obiektów wyróżnia się także hala Arena Gliwice. Obiekt ten funkcjonuje dopiero niecałe 2 lata i w najbliższej przyszłości może się stać areną rozgrywek wielu istotnych wydarzeń sportowych i kulturalnych [www 1]. Na chwilę obecną należy do władz miasta Gliwice. Pierwszym dużym wydarzeniem zorganizowanym w tym obiekcie był Konkurs Młodzieżowej Eurowizji w 2019 roku.

Kolejny obiekt to łódzka Atlas Arena otwarta w 2009 roku. W momencie otwarcia była ona najnowocześniejszym tego typu obiektem w Polsce. Od tego czasu odbyło się w niej wiele ważnych wydarzeń sportowych, zwłaszcza siatkarskich, jak również tych związanych z muzyką i kulturą [www 5]. Infrastruktura hali umożliwia organizację spotkań biznesowych i konferencji ze względu na funkcjonowanie w pełni wyposażonych sal konferencyjnych. Sponsorem tytularnym hali jest firma Atlas. Obiektem zarządza stowarzyszenie Miejska Arena Kultury i Sportu.

Równie interesującym obiektem jest także otwarta w 2010 roku Ergo Arena zlokalizowana na granicy Gdańska i Sopotu. Od samego początku funkcjonowania sponsorem tytularnym jest Ergo. Podobnie jak krakowska Tauron Arena, obiekt ten gościł wszystkie najważniejsze imprezy sportowe, w tym m.in. Mistrzostwa Europy Mężczyzn w Piłce Ręcznej 2016 i Piłce Siatkowej Mężczyzn w 2013 i 2017 roku [www 3]. Regularnie swoje mecze ligowe rozgrywają tu m.in. siatkarze Trefla Gdańsk oraz koszykarze Trefla Sopot. Obiekt jest w pełni przystosowany do rozgrywania w nim zawodów kilkunastu dyscyplin sportowych, w tym również lekkoatletyki.

Ostatni z opisywanych obiektów i jednocześnie najstarszy to katowicki Spodek. W hali tej od ponad 40 lat odbywa się wiele ważnych wydarzeń sportowych i kulturowych. W latach 2008-2009 została ona poddana gruntownej przebudowie. Jest to również jeden z najbardziej rozpoznawalnych obiektów architektonicznych w Polsce [www 8]. Często jest nazywana „mekką polskiej siatkówki”. Kompleks wyposażono także w basen, salę gimnastyczną, siłownię i hotel.

Analizując największe polskie obiekty sportowo-rekreacyjne, można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że ich nowoczesna infrastruktura oraz pojemność sprawiają, że mogą być arenami wielu wydarzeń sportowych i kulturalnych. Dzięki temu są one istotnymi elementami turystycznej przestrzeni polskich miast.

3. Największe stadiony piłkarskie w przestrzeni turystycznej polskich miast

Funkcjonowanie wspomnianych wcześniej stadionów odgrywa znaczącą rolę w turystycznej przestrzeni miast. Przede wszystkim jest to spowodowane organizacją wielu wydarzeń o mocno zróżnicowanej tematyce. Każdego roku odbywa się na nich kilkaset imprez. Spośród wszystkich analizowanych stadionów najlepsze możliwości organizacyjne posiada Stadion Narodowy w Warszawie (tabela 2). Poza meczami piłkarskimi można tu zorganizować również zawody lekkoatletyczne i rozgrywki innych dyscyplin sportowych. Możliwa jest także organizacja koncertów, wydarzeń kulturalnych oraz spotkań biznesowych. Duże możliwości ma też Stadion Śląski w Chorzowie. Nieco mniejsze oferują stadiony we Wrocławiu, w Gdańsku i Poznaniu.

Tabela 2. Możliwości organizacyjne największych polskich stadionów

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Możliwość rozgrywania meczów piłkarskich	Możliwość rozgrywania zawodów lekkoatletycznych lub zawodów innych dyscyplin	Organizacja koncertów muzycznych i innych wydarzeń kulturalnych	Organizacja konferencji	Możliwość zwiedzania
1.	Stadion PGE Narodowy	Warszawa	TAK	TAK (częściowo)	TAK	TAK	TAK
2.	Stadion Śląski	Chorzów	TAK	TAK (częściowo)	TAK	TAK	TAK
3.	Stadion Miejski	Wrocław	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK
4.	Stadion Energa	Gdańsk	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK
5.	Stadion Miejski	Poznań	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 6]; [www 10]; [www 12]; [www 13]; [www 14].

Dla każdego zarządcy stadionów nadrzędnym, a jednocześnie najtrudniejszym zadaniem jest finansowe utrzymanie obiektu. W przypadku organizacji jedynie wydarzeń sportowych i kulturalnych nie jest to możliwe, dlatego wszystkie analizowane obiekty swoją działalność w dużej mierze opierają na organizacji spotkań biznesowych i różnego rodzaju konferencji (tabela 3). Obecnie zdecydowanie największą rolę w tym sektorze działalności odgrywa Stadion PGE Narodowy w Warszawie. Posiada on największą liczbę pomieszczeń biznesowych oraz miejsc biznesowych.

Tabela 3. Wydarzenia organizowane na największych polskich stadionach w latach 2011-2019

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Liczba organizowanych wydarzeń sportowych	Liczba pozostałych wydarzeń	Liczba pomieszczeń biznesowych	Liczba miejsc w pomieszczeniach biznesowych
1.	Stadion PGE Narodowy	Warszawa	ok. 50	ok. 50	84	3920
2.	Stadion Śląski	Chorzów	ok. 10	ok. 50	28	2160
3.	Stadion Miejski	Wrocław	ok. 180	ok. 20	15	2914
4.	Stadion Energa	Gdańsk	ok. 200	ok. 20	44	2093
5.	Stadion Miejski	Poznań	ok. 220	ok. 20	14	2580

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 6]; [www 10]; [www 12]; [www 13]; [www 14].

W przypadku wydarzeń sportowych większą rolę odgrywają stadiony charakteryzujące się mniejszą pojemnością, tzn. stadiony we Wrocławiu, w Gdańsku i Poznaniu. Jest to w głównej mierze spowodowane faktem, że na tych obiektach swoje mecze rozgrywiają regularnie piłkarskie zespoły ligowe. Wydarzenia sportowe odbywające się na stadionach w Warszawie i w Chorzowie mają przede wszystkim wymiar międzynarodowy, m.in. mecze piłkarskiej reprezentacji Polski czy też zawody lekkoatletyczne i żużlowe. Warto również wspomnieć, że w utrzymaniu stadionów dużą rolę odgrywają również sponsorzy. Obecnie spośród analizowanych obiektów jedynie stadiony w Warszawie i Gdańsku mają sponsorów tytularnych. Do niedawna takiego sponsora posiadał także obiekt w Poznaniu i była nim firma INEA [www 12]. Na podstawie analizy stwierdzono, że obiekty w Warszawie i Chorzowie pełnią przede wszystkim funkcję związaną z organizacją spotkań biznesowych. Generują więc one rozwój tzw. tury-

styki biznesowej. Co prawda Stadion Śląski w Chorzowie posiada nieco mniejszą liczbę pomieszczeń biznesowych niż Stadion Miejski we Wrocławiu, jednak organizuje on o wiele mniej wydarzeń sportowych.

W przypadku organizacji wszelkich wydarzeń ważna jest również frekwencja w trakcie ich trwania. Jest ona zróżnicowana ze względu na typ organizowanego wydarzenia. Nieco więcej osób może podziwiać widowiska muzyczne oraz różnego rodzaju festyny i targi.

Najwyższą frekwencję odnotowano na Stadionie Narodowym w Warszawie (tabela 4). Niska frekwencja występuje zaś na stadionach we Wrocławiu, w Gdańsku i Poznaniu. Większość wydarzeń to ligowe mecze klubów piłkarskich, które gromadzą niewielką liczbę kibiców. Ponadto na arenach tych częstotliwość organizacji innego rodzaju wydarzeń jest o wiele mniejsza niż na stadionach w Warszawie i Chorzowie. Dodatkowo wszystkie opisywane stadiony są udostępnione do zwiedzania. Fakt ten oraz organizacja wielu wydarzeń stanowi przyczynę przyjazdu turystów i odwiedzających jednodniowych zarówno z innych polskich miast, jak i z zagranicy. Przyczynia się to do rozwoju turystyki sportowej, jak również turystyki eventowej.

Tabela 4. Frekwencja odnotowana na największych polskich stadionach w latach 2011-2019

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Średnia frekwencja w czasie wydarzeń sportowych	Średnia frekwencja w trakcie pozostałych wydarzeń
1.	Stadion PGE Narodowy	Warszawa	50 tys.	50 tys.
2.	Stadion Śląski	Chorzów	32 tys.	45 tys.
3.	Stadion Miejski	Wrocław	19 tys.	25 tys.
4.	Stadion Energa	Gdańsk	11 tys.	b.d.
5.	Stadion Miejski	Poznań	20,5 tys.	24 tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 2]; [www 6]; [www 10]; [www 12]; [www 13]; [www 14].

Równie istotna jest także lokalizacja stadionów i ich dostępność komunikacyjna (tabela 5). Większość z analizowanych obiektów znajduje się w odległości maksymalnie 5 km od centrum. Wyjątek stanowi Stadion Miejski we Wrocławiu zlokalizowany w odległości 10 km od centrum. Na wszystkie obiekty, z wyłączeniem gdańskiego stadionu, można się dostać co najmniej kilkoma liniami autobusowymi i tramwajowymi. Najlepiej jest jednak skomunikowany Stadion Narodowy w Warszawie, ponieważ dodatkowo w jego bezpośrednim sąsiedztwie ulokowano stację kolejową i stację warszawskiego metra. Ponadto wszystkie te areny są zlokalizowane stosunkowo blisko portów lotniczych bądź dworców kolejowych. Dużym atutem obiektów jest również możliwość stosunkowo szyb-

kiego dojazdu własnym samochodem, co jest spowodowane bliskością autostrad i dróg ekspresowych. Każdy ze stadionów jest też wyposażony w parkingi z co najmniej 1 tys. miejsc.

Tabela 5. Lokalizacja i dostępność komunikacyjna największych stadionów w Polsce

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Odległość od centrum miasta	Odległość od portów lotniczych	Odległość od dworca kolejowego/ autobusowego	Dostępne połączenia komunikacyjne	Pobliższe węzły drogowe
1.	Stadion PGE Narodowy	Warszawa	5 km	12 km (lotnisko im. F. Chopina w Warszawie)	600 m (stacja kolejowa Warszawa Stadion)	– 13 linii autobusowych – 7 linii tramwajowych – 1 linia metra – pociągi SKM i Kolei Mazowieckich	– autostrada A2 – drogi ekspresowe S2 i S8
2.	Stadion Śląski	Chorzów	2,5 km	30 km (lotnisko Katowice–Pyrzowice)	7 km (dworzec PKP w Katowicach)	– 12 linii autobusowych – 8 linii tramwajowych	– autostrady A1 i A4 – drogi ekspresowe S1 i S86
3.	Stadion Miejski	Wrocław	10 km	9 km (port lotniczy Wrocław)	10 km (dworzec PKP i PKS Wrocław)	– 5 linii autobusowych – 5 linii tramwajowych	– autostrady A4 i A8
4.	Stadion Energa	Gdańsk	5 km	15 km (lotnisko im. Lecha Wałęsy w Gdańsku)	1,5 km (stacja kolejowa Gdańsk Expo)	– 1 linia autobusowa – 2 linie tramwajowe	– autostrada A1 – drogi ekspresowe S6 i S7
5.	Stadion Miejski	Poznań	5 km	4 km (port lotniczy Ławica Poznań)	5 km (dworzec kolejowy Poznań Główny)	– 4 linie autobusowe – 4 linie tramwajowe	– autostrada A2 – drogi ekspresowe S5 i S11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 4]; [www 6]; [www 10]; [www 12]; [www 13]; [www 14].

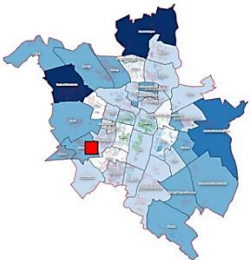
Korzystna lokalizacja omawianych stadionów oraz dobra dostępność komunikacyjna sprawiają, że odwiedzający mogą w łatwy i szybki sposób do nich dotrzeć. Z pewnością czynniki te zwiększają ich atrakcyjność w świadomości

turystów. Warto również wspomnieć, że większość analizowanych stadionów znajduje się raczej w centralnych punktach miejskich przestrzeni. Wyjątek stanowi jedynie Stadion Śląski położony przy granicy Chorzowa z Katowicami (tabela 6).

Tabela 6. Lokalizacja największych stadionów w Polsce w przestrzeni miast

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Położenie w przestrzeni miejskiej
1	2	3	4
1.	Stadion PGE Narodowy	Warszawa	
2.	Stadion Śląski	Chorzów	
3.	Stadion Miejski	Wrocław	
4.	Stadion Energa	Gdańsk	

cd. tabeli 6

1	2	3	4
5.	Stadion Miejski	Poznań	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [www 7].

Bardzo często obiekty sportowe stanowią także swego rodzaju atrakcję turystyczną. Lokalizacja każdego z nich jest zamieszczana m.in. na miejskich mapach turystycznych czy też w książkowych przewodnikach turystycznych. Informacje dotyczące tych aren można również znaleźć w znanych internetowych portalach turystycznych, m.in. w Tripadvisor [www 17]. Możliwość ich zwiedzania, udziału w wydarzeniach sportowych, kulturalnych oraz biznesowych sprawia, że stadiony te są pewnego rodzaju produktami turystycznymi i wizytówkami miast. Dzięki ich funkcjonowaniu jednocześnie może się rozwijać wiele form turystyki miejskiej, w tym turystyka eventowa, turystyka sportowa czy też turystyka biznesowa [Kowalczyk, 2005, s. 186].

4. Największe hale widowiskowo-sportowe w przestrzeni turystycznej polskich miast

Podobnie jak w przypadku stadionów, oddziaływanie na przestrzeń turystyczną miast można upatrywać także wśród hal widowiskowo-sportowych. Ze względu na mniejszą pojemność nie można ich jednak bezpośrednio porównywać z o wiele większymi stadionami. Ich funkcjonowanie również w znacznym stopniu wpływa na turystyczną przestrzeń miast. Ich rentowność i płynność finansowa jest jednak uzależniona od liczby odbywających się w nich wydarzeń. Dużą rolę odgrywają też sponsorzy tytularni. W obecnej chwili spośród opisywanych obiektów takich sponsorów posiadają hale w Krakowie, Łodzi oraz na granicy Gdańska i Sopotu.

Wszystkie analizowane hale widowiskowo-sportowe spełniają wymogi dotyczące organizacji wydarzeń sportowych w kilkunastu dyscyplinach oraz organizacji wszelkich imprez kulturalnych i spotkań biznesowych. Największe moż-

liwości oferuje jednak największy z obiektów, tzn. hala Tauron Arena w Krakowie (tabela 7). Z kolei najmniejsze posiada najstarszy z analizowanych obiektów, czyli katowicka hala Spodek.

Tabela 7. Możliwości organizacyjne największych polskich stadionów

Lp.	Hala	Lokalizacja	Liczba dyscyplin sportowych, których rozgrywki mogą się odbyć w obiekcie	Możliwość organizacji koncertów i innych wydarzeń kulturalnych	Możliwość organizacji konferencji	Możliwość zwiedzania
1.	Tauron Arena	Kraków	18 (w tym m.in. lekkoatletyka, hokej na lodzie i łyżwiarstwo figurowe)	TAK	TAK	TAK
2.	Arena Gliwice	Gliwice	b.d.	TAK	TAK	TAK
3.	Atlas Arena	Łódź	ok.10 (w tym m.in. lekkoatletyka i hokej na lodzie)	TAK	TAK	TAK
4.	Ergo Arena	Gdańsk/Sopot	ok. 12 (w tym m.in. lekkoatletyka, jeździectwo)	TAK	TAK	TAK
5.	Spodek	Katowice	ok. 10 (w tym hokej na lodzie i łyżwiarstwo figurowe)	TAK	TAK (częściowo)	TAK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 1]; [www 3]; [www 5]; [www 8]; [www 16].

Pod względem liczby organizowanych wydarzeń w latach 2011-2019 najlepiej prezentuje się gdańsko-sopocka hala Ergo Arena, najgorzej zaś gliwicka Arena (tabela 8). Halę w Gliwicach otwarto jednak dopiero na początku 2018 roku, dlatego też suma organizowanych wydarzeń jest tak mała. Wszystkie obiekty dysponują również pomieszczeniami biznesowymi, dzięki czemu poza wydarzeniami sportowymi i kulturalnymi mogą również gościć uczestników konferencji i kongresów. Podobnie jak w przypadku liczby organizowanych wydarzeń, najlepiej wygląda sytuacja Ergo Areny. W tej kwestii nietypowo prezentuje się hala Spodek w Katowicach. Sam obiekt nie posiada wyodrębnionych pomieszczeń konferencyjnych, jednak tuż obok niego funkcjonuje Międzynarodowe Centrum Kongresowe. Sam katowicki obiekt dysponuje jednak możliwością przyjęcia największej liczby gości biznesowych spośród wszystkich analizowanych obiektów, ponieważ dość regularnie są organizowane spotkania biznesowe na głównej płycie hali [www 8].

Tabela 8. Wydarzenia organizowane na największych polskich halach widowiskowo-sportowych w latach 2011-2019

Lp.	Hala	Lokalizacja	Liczba organizowanych wydarzeń sportowych	Liczba pozostałych wydarzeń	Liczba pomieszczeń biznesowych	Liczba miejsc w pomieszczeniach biznesowych
1.	Tauron Arena	Kraków	ok. 170	ok. 580	30	700
2.	Arena Gliwice	Gliwice	ok. 30	ok. 100	38	1020
3.	Atlas Arena	Łódź	ok. 300	ok. 300	15	530
4.	Ergo Arena	Gdańsk/Sopot	ok. 600	ok. 550	49	1100
5.	Spodek	Katowice	ok. 250	ok. 600	1	7770

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 1]; [www 3]; [www 5]; [www 8]; [www 16].

Większość omawianych obiektów koncentruje się przede wszystkim na organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym i biznesowym. Przewaga wydarzeń sportowych jest widoczna jedynie w przypadku hali Ergo Arena i łódzkiej Atlas Areny. W dużej mierze jest to spowodowane tym, że w obiektach tych regularnie swoje mecze rozgrywają zespoły ligowe. W gdańsko-sopockiej hali są to zespoły siatkarskie i koszykarskie, natomiast do niedawna w łódzkim obiekcie rozgrywały mecze kobiece zespoły siatkarskie ŁKS-u i Budowlanych [www 5].

Największą frekwencję w trakcie organizowanych wydarzeń sportowych odnotowano w otwartej niedawno hali Arena Gliwice (tabela 9). Dużą frekwencją może się również pochwalić krakowska Tauron Arena, która od początku swojego funkcjonowania gościła już wiele imprez o międzynarodowym zasięgu. Z kolei najniższą frekwencję zarejestrowano w halach Ergo Arena i Atlas Arena. Przyczyną tego było stosunkowo małe zainteresowanie meczami ligowymi ze strony kibiców.

Tabela 9. Frekwencja odnotowana w największych polskich halach widowiskowo-sportowych w latach 2011-2019

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Średnia frekwencja w czasie wydarzeń sportowych	Średnia frekwencja w trakcie pozostałych wydarzeń
1.	Tauron Arena	Kraków	ok. 7 tys.	ok. 7 tys.
2.	Arena Gliwice	Gliwice	ok. 9 tys.	ok. 15 tys.
3.	Atlas Arena	Łódź	ok. 5 tys.	ok. 10 tys.
4.	Ergo Arena	Gdańsk/Sopot	ok. 5 tys.	ok. 6 tys.
5.	Spodek	Katowice	ok. 8 tys.	ok. 9 tys.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 1]; [www 3]; [www 5]; [www 8]; [www 16].

Bardzo ważna dla funkcjonowania omawianych obiektów jest także ich lokalizacja i dostępność komunikacyjna. Warto zwrócić uwagę, że wszystkie analizowane obiekty są ulokowane w niewielkiej odległości od centrum (tabela 10). Biorąc jednak pod uwagę takie czynniki, jak odległość od centrum miasta, odległość od poszczególnych portów komunikacyjnych oraz ogólną dostępność komunikacyjną, najlepiej prezentuje się łódzki obiekt Atlas Arena. Hala ta jest zlokalizowana tuż obok dworca kolejowego i autobusowego Łódź Kaliska oraz w odległości zaledwie 4 km od portu lotniczego Łódź Lublinek. Ponadto jest doskonale skomunikowana z centrum i innymi częściami miasta poprzez liczne linie autobusowe i tramwajowe. Duże znaczenie ma również stosunkowo mała odległość od dróg ekspresowych S8 i S14 oraz węzła drogowego pomiędzy autostradami A1 i A2. Obecnie najsłabiej pod względem lokalizacji i komunikacji wygląda sytuacja gliwickiej hali Arena. Mimo bliskiego położenia w stosunku do centrum miasta do obiektu można się dostać jedynie jedną linią autobusową. Ponadto dość duża jest również odległość od najbliższego portu lotniczego i dworca kolejowego.

Tabela 10. Lokalizacja i dostępność komunikacyjna największych hal widowiskowo-sportowych w Polsce

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Odległość od centrum miasta	Odległość od portu lotniczego	Odległość od dworca kolejowego/ autobusowego	Dostępne połączenia komunikacyjne	Pobliższe węzły drogowe
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Tauron Arena	Kraków	4 km	19 km (lotnisko Kraków-Balice)	4 km (Dworzec PKP Kraków Główny)	– 6 linii autobusowych – 13 linii tramwajowych	– autostrada A4 – drogi ekspresowe S7 i S52
2.	Arena Gliwice	Gliwice	2 km	49 km (lotnisko Katowice-Pyrzowice)	3 km (dworzec PKP w Gliwicach)	– 1 linia autobusowa	– autostrady A1 i A4 – drogi ekspresowe S1 i S86
3.	Atlas Arena	Łódź	4 km	5 km (lotnisko Łódź Lublinek)	500m (dworzec PKP i PKS Łódź Kaliska)	– 8 linii autobusowych – 7 linii tramwajowych	– autostrady A1 i A2 – drogi ekspresowe S8 i S14

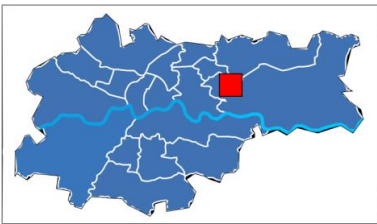
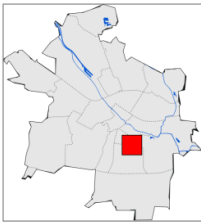

cd. tabeli 10

1	2	3	4	5	6	7	8
4.	Ergo Arena	Gdańsk/Sopot	3 km (centrum Sopotu) 12 km (centrum Gdańska)	15 km (lotnisko im. Lecha Wałęsy w Gdańsku)	1 km (stacja kolejowa Gdańsk Żabianka)	– 2 linie autobusowe – 5 linii tramwajowych – pociąg Szybkiej Kolei Miejskiej – 1 linia trolejbusowa	– autostrada A1 – drogi ekspresowe S6 i S7
5.	Spodek	Katowice	1 km	40 km (lotnisko Katowice-Pyrzowice)	2 km (dworzec kolejowy PKP w Katowicach)	– 4 linie tramwajowe	– autostrady A1 i A4 – drogi ekspresowe S1 i S86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie:; [www 1]; [www 3]; [www 4]; [www 5]; [www 8]; [www 16].

Biorąc pod uwagę położenie omawianych hal widowiskowo-sportowych w przestrzeniach miast, można powiedzieć, że zazwyczaj są one zlokalizowane w centralnych punktach. Jedyne wyjątek to Ergo Arena znajdująca się na granicy Gdańska i Sopotu (tabela 11).

Tabela 11. Lokalizacja największych hal widowiskowo-sportowych w Polsce w przestrzeni miast

Lp.	Stadion	Lokalizacja	Położenie w przestrzeni miejskiej
1	2	3	4
1.	Tauron Arena	Kraków	
2.	Arena Gliwice	Gliwice	
3.	Atlas Arena	Łódź	

cd. tabeli 11

1	2	3	4
4.	Ergo Arena	Gdańsk/ Sopot	
5.	Spodek	Katowice	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 7].

Podobnie jak w przypadku omawianych wcześniej stadionów, również hale widowiskowo-sportowe są swego rodzaju atrakcjami turystycznymi. W niektórych przypadkach stanowią one nawet symbol danego miasta. Przykładem jest chociażby katowicka hala Spodek. W wielu przypadkach władze miejskie wykorzystują wizerunek tego obiektu w promowaniu zarówno Katowic, jak i wydarzeń organizowanych w tym mieście [Cieślowski, Kantyka, 2015, s. 35]. Przykładem tego jest m.in. logotyp Katowic promujący Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014 (fot. 1).

Fot. 1. Logotyp Katowic promujący Mistrzostwa Świata w Piłce Siatkowej Mężczyzn 2014

Źródło: [www 9].

Ponadto każda z analizowanych hal widowiskowo-sportowych jest na co dzień udostępniana do zwiedzania. Dzięki temu odwiedzający mają szansę zobaczyć, jak w rzeczywistości wyglądają takie obiekty oraz jak funkcjonują. Pomocą w tym jest również finansowa sytuacja obiektów.

Opisywane obiekty oraz informacje o nich są zamieszczane w wielu przewodnikach i mapach turystycznych. Dodatkowo informacje o nich można napotkać także w przestrzeni miast, czego przykładem są tablice pokazujące kierunek przemieszczania się do ich lokalizacji oraz odległość, w jakiej są oddalone od danego miejsca. Ich fotografie oraz opinie o nich są także zamieszczane na internetowych portalach turystycznych, takich jak tripadvisor.com [www 17]. Wyjątek od tego stanowi jedynie gliwicka Arena.

Podsumowanie

Powyższa analiza oraz wszystkie przytoczone dane statystyczne udowodniły w pełni, że duże obiekty sportowo-rekreacyjne, zarówno stadiony, jak i hale widowiskowo-sportowe, odgrywają znaczącą rolę w przestrzeni turystycznej miast. Różnorodne aspekty ich funkcjonowania kształtują ruch turystyczny, a także powodują pojawienie się wielu form turystyki miejskiej. W szczególności przyczynia się do tego organizacja wydarzeń, zwłaszcza tych o charakterze sportowym, kulturalnym i biznesowym. Dzięki temu w przestrzeniach turystycznych miast pojawia się turystyka sportowa, turystyka eventowa czy też turystyka biznesowa. W wielu przypadkach obiekty te są również wykorzystywane jako pewnego rodzaju narzędzie turystycznej promocji miast. Władze miejskie oraz instytucje odpowiedzialne za rozwój turystyki dążą do tego, aby obiekty te stały się wizytówką bądź znakiem rozpoznawczym. Warto również podkreślić, że funkcjonowanie takich obiektów jest w dużym stopniu uzależnione od tego, jak wiele osób je odwiedzi oraz ile wydarzeń zostanie w ich wnętrzu zorganizowanych. Dla miast funkcjonowanie takich obiektów to szansa na poprawę wizerunku i przyciągnięcie turystów zainteresowanych różnorodnymi formami turystyki.

Literatura

- Berbeka J. (2013), *Ewolucja form i roli obiektów sportowych w turystyce miejskiej*, „Studia Ekonomiczne”, nr 147, s. 10-11.
- Chong-Ki L., Mjelde M.W., Younghyun Kwon J. (2014), *Estimating the Intention Behavior Gap Associated with a Mega Event: The Case of the Expo 2012 Yeosu Korea*, „Tourism Management”, 41, s. 168-177.

- Cieślukowski K. (2017), *Nowoczesne obiekty sportowe jako atrakcyjne produkty turystyczne regionu*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, t. XVIII, z. 8, cz. III, s. 347-361.
- Cieślukowski K., Kantyka J. (2014), *Współczesne obiekty sportowe jako podmioty na rynku turystyki biznesowej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” nr 805, „Ekonomiczne Problemy Turystyki” nr 1(25), s. 147-148.
- Cieślukowski K., Kantyka J. (2015), *Wykorzystanie wielkich wydarzeń w promocji miasta – na przykładzie Katowic*, „Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula”, nr 40, s. 29-41.
- Duże hale sportowo-widowiskowe w Polsce. Inwentaryzacja bazy sportowej* (2016), Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa.
- Fourie J., Santana-Gallego M. (2011), *The Impact of Mega-sport Events on Tourist Arrivals*, „Tourism Management”, 32, s. 1364-1370.
- Gibson H.J. (1998), *Active Sport Tourism: Who Participates?* „Leisure Studies”, No. 17, s. 155-170.
- Iwan B. (2017), *Rozwój turystyki eventowej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe. Turystyka i Rekreacja”, nr 1(19), s. 55-72.
- Kowalczyk A. (2005), *Nowe formy turystyki miejskiej*, „Prace i Studia Geograficzne”, t. 35, s. 155-197.
- Kozak M.W. (2010), *Wielkie imprezy sportowe: korzyść, czy strata?* „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1(39), s. 48-68.
- Mała encyklopedia sportu* (1987), Sport i Turystyka, Warszawa.
- Nawrocka E. (2013), *Istota turystyki biznesowej, stan i czynniki jej rozwoju na przykładzie Wrocławia*, „Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu”, nr 41, s. 76-85.
- Włodarczyk B. (2009), *Przestrzeń turystyczna – istota, koncepcje, determinanty rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- [www 1] <https://arenagliwice.com> (dostęp: 16.01.2020).
- [www 2] ekstraklasa.org (dostęp: 15.01.2020).
- [www 3] <https://ergoarena.pl> (dostęp: 16.01.2020).
- [www 4] www.google.com/maps (dostęp: 16.01.2020).
- [www 5] <https://makis.pl> (dostęp: 16.01.2020).
- [www 6] www.pgenarodowy.pl (dostęp: 15.01.2020).
- [www 7] www.openstreetmap.org (dostęp: 28.01.2020).
- [www 8] www.spodekkatowice.pl (dostęp: 16.01.2020).
- [www 9] <https://sportowefakty.wp.pl> (dostęp: 18.01.2020).
- [www 10] <https://stadionenergia.pl> (dostęp: 15.01.2020).
- [www 11] <https://stadiony.net.pl> (dostęp: 15.01.2020).
- [www 12] www.stadionpoznan.pl (dostęp: 15.01.2020).

[www 13] <https://stadionslaski.pl> (dostęp: 15.01.2020).

[www 14] <https://stadionwroclaw.pl> (dostęp: 15.01.2020).

[www 15] <https://supercoloring.com.pl> (dostęp: 18.01.2020).

[www 16] www.taunarenakrakow.pl (dostęp: 16.01.2020).

[www 17] <https://pl.tripadvisor.com> (dostęp: 18.01.2020).

THE FUNCTIONING OF THE GREAT SPORT FACILITIES AND RECREATIONAL SPACES IN POLISH CITIES – SELECTED EXAMPLES

Summary: Due to the systematically increasing number of sporting and other cultural events, more and more large sports and recreation facilities are being built in Polish cities. There are two football stadiums, as well as sports and entertainment halls. Their presence is clearly visible in urban spaces. The purpose of the article is to limit the role and importance of large sports and recreation facilities in the spaces of Polish cities. The data were presented by the administration of various sport venues and municipal authorities. The objects were also classified according to various products.

Keywords: sport and recreation facility, tourist space, events, city tourism.